

1e Kerstdag 2021 Een reis door de nacht

Lezingen: Jesaja 9 : 1 – 6
Lucas 2 : 1 – 20

Het Kerstfeest van dit jaar zullen we niet makkelijk vergeten. Zoals we dit hele jaar waarschijnlijk niet snel zullen vergeten. Een bizar jaar, waarin allerlei zekerheden ons werden ontnomen. In ons persoonlijk leven, maar ook in het leven van de kerk. Zo begon ik vorig jaar kerst mijn preek. En wie had kunnen denken dat die woorden ook bij het kerstfeest van dit jaar zo van toepassing zouden zijn.

Weer zijn we in een lockdown, veel winkels en alle horeca zijn gesloten, de scholen een week eerder dicht voor een lange kerstvakantie, we mogen met een beperkt aantal mensen bij elkaar komen. En ook als kerk houden wij ons aan de maatregelen, we zijn beperkt in onze mogelijkheden om kerst te vieren. Een kerstviering die voor onze gemeente in deze kerk misschien toch wel een bijzondere sfeer zou hebben, de laatste keer. En nu ook wel, al is het anders dan gedacht.

Maar misschien komen we zo wel dichter dan ooit bij de boodschap van Kerst. Jezus werd niet geboren in een perfecte wereld. Er was duisternis alom. En wij zitten nu zelf als het ware ook in het donker, het donker van de nacht.

Van het Paasfeest zou je kunnen zeggen: het is een feest van de vroege morgen...

In de vroege morgen ontdekken de discipelen dat het graf leeg was...

En Pinksteren is een feest van midden op de dag: een marktplein vol mensen: wind en vurige tongen: De uitstorting van de Heilige Geest, midden op de dag...

En Kerst is - denk ik - bij uitstek - een feest van de nacht... het licht van de engelen, het licht van de ster, het licht van de wereld.

Het schijnt in de nacht. Kerstfeest is - zo bezien - het feest van de nacht.

Het was nacht in Betlehem. Er waren herders die in de velden de wacht hielden bij hun kudde. Het lijkt bijna een romantisch plaatje... En om eerlijk te zijn, dat is er ook dikwijls van gemaakt. U weet wel: de herdertjes lagen bij nachte. Maar het kerstverhaal kent in feite weinig romantiek. Dat het nacht was in Betlehem,-- is dan ook misschien wel net zoveel beeldspraak als feitelijkheid.

Want het verhaal in Lucas 2 begint al direct met keizer Augustus die een bevel uit liet gaan... Ik bedoel maar: Er was een Romeinse bezetter in Israël.

Het volk Israël leefde in een onvrij land-- onder een keizer die zichzelf Gods zoon noemde. Een heerszuchtige keizer.

Tegen die achtergrond vertelt Lucas zijn geboorteverhaal Tegen die achtergrond horen we van licht in de duisternis. Van een stralend licht van de engelen daar bij herders in het veld. Tegen die achtergrond maken de herders hun reis door de nacht.

En de herders vinden het kind, zonder pracht en praal.

Niet een machtige keizer op een gouden troon, die zichzelf Gods zoon noemt.

Maar een kwetsbaar kind in een voederbak voor dieren.

Een tegenbeeld van de bezettende macht.

Een kind - in doeken gewikkeld

Als een hoopvol klein licht in de duisternis voor herders, die in de samenleving van toen aan de rand stonden, genegeerd, uitgesloten. Aan het einde van hun reis door de nacht worden juist die herders - de eerste getuigen van het Licht der wereld.

Als we het afgelopen jaar overzien, kunnen we natuurlijk op geen enkele manier heen om corona.

Misschien past het beeld van een reis door de nacht daarom ook wel bij onze situatie. Weer een lock down, h weer beperkingen. Ik werd er wel door overvallen, sommigen van u misschien ook wel.

Met kinderen die weer niet naar school mochten, de angst om ziek te worden, de discussie rond de vaccinaties, het nog steeds niet in groter verband bij elkaar kunnen zijn. Het virus blijft ons confronteren met onze kwetsbaarheid. Het is inmiddels een cliché, maar o zo waar.

Het betekent nog steeds isolement voor ouderen en kwetsbaren. En zoveel mensen op onze wereld leven juist door corona -in extreme armoede, honger, ziekte of erger. En voor hen is er ook nog nauwelijks zicht op een vaccinatie.

We zitten er nog midden in - en het voelt als: een reis door de nacht.

Zeker: we blijven hopen dat er in de verte licht gloort.

En het duurt maar... en bij velen is de rek er bijna uit.

Iemand zei afgelopen week nog: ik wou dat we eindelijk weer normaal kunnen doen. Maar de vraag is dan natuurlijk wel of het gedrag dat we vóór deze crisis vertoonde, wel normaal was.

Er is hoop, en toch...de duisternis lijkt soms sterker dan je zou willen. En zeker met Kerst kunnen we onze ogen daarvoor toch niet sluiten.

Begrijp me goed: Ik heb niks tegen een fijne Kerstsfeer. Ik geniet er ook van.

Maar Kerst is niet alleen de zoetsappige idylle die wij er soms van maken.

De boodschap van Kerst is veel radicaler en scherper dan wij vaak denken. De bijbel is daarin akelig realistisch.

Dat was bij het verhaal van de herders het geval - tegen de achtergrond van de Romeinse bezetter.

En dat is ook het geval bij nog een reis door de nacht.

Het verhaal is bekend. Er reizen wijzen uit het Oosten naar Israël omdat zij een ster hebben gezien. Zij vermoeden de geboorte van een Koning. Zij brengen geschenken. Maar ook hier geen warme romantische idylle. Hun tussenstop in Jeruzalem bij koning Herodes -- wordt de opmaat tot die gruwelijke kindermoord in Bethlehem.

Tegen die achtergrond komen de wijzen bij het pasgeboren kind... je voelt aan alles: het is geen romantiek, maar keiharde werkelijkheid.

Ik denk dan ook dat je kunt zeggen dat er een kritische lading in het kerstverhaal zit. Er is niet zomaar alleen een lief klein kindje geboren... Maar het is het begin van het hele verhaal van Hem die wij Messias – Christus - Gezalfde noemen.

Hij komt bevrijding en heelheid brengen voor de armen, de verdrukten, voor allen die leven in de schaduw van de nacht. Voor iedereen die tekort komt en achteraan loopt.

Na een reis door de nacht wordt Hij gevonden als het Licht der Wereld. Door de herders, door de wijzen, door ons? In die stille nacht ontstaat er een heilige onrust. Onrust: dat is wat anders dan de knusse gezelligheid die wij vaak in de stal creëren. Dat betekent natuurlijk niet dat het met Kerst niet gezellig mag zijn. Natuurlijk wel, we hebben het ook nodig, Maar gezelligheid is wat anders dan gezapigheid. Kerst is het begin van een andere orde: die van Gods koninkrijk. Waar de eersten de laatsten worden en de armen, de eenzamen en de vreemdelingen voorop gaan. Daarvan zong Maria al in haar lofzang. Als krachtig protest tegen alles wat duisternis is en bij de nacht hoort.

Kan het: Kerstfeest in corona-tijd? Ja, Kerst is altijd gevierd - in oorlogen en in vluchtelingenkampen, op slagvelden en in tijden van epidemieën. Ja, juist in die rauwe werkelijkheid van de nacht is Jezus geboren. In een tijd waarin keizer Augustus zijn machtspolitiek uitoefende door iedereen op reis te sturen; ook Jozef en zijn hoogzwangere vrouw Maria moesten eraan geloven. Misschien moeten we wel zeggen: juist nu zullen we het kerstfeest vieren. Want we hebben het licht zo nodig. Dat we in verbondenheid met elkaar blijven geloven dat al het donker van de wereld het licht niet kan doven.

Dat aan onze reis door de nacht een einde zal komen.

Zie, in het donker schittert het licht van de morgenster.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger